

Vladimír Binar

TRIÁDA

ČIN A SLOVO

*Kniha
o Jakubu
Demlovi*

TRIÁDA

EDICE
DELFIN

SVAZEK
DEVADESÁTÝ
ČTVRTÝ

Vladimír

Binar

ČIN

A SLOVO

Kniha

o Jakubu

Demlovi

Vladimír
Binar

ČIN
A SLOVO

*Kniha
o Jakubu
Demlovi*

TRIÁDA

Knihá vychází s laskavým přispěním
Ministerstva kultury ČR.

Tato publikace byla vydána
za finanční podpory Fondu Vysočiny.

© Vladimír Binar – 2010
Photos © Jan Jakub Zahradníček – 2010
ISBN tištěné verze 978-80-87256-12-1
ISBN verze PDF 978-80-87256-95-4

*Leč nikoli život, který se leká smrti a zachovává se čistým od vší zkázy,
nýbrž život, který umí vydržeti smrt a v ní se udržeti, jest život ducha.
Nabývá své pravdy jen pod podmínkou, že v absolutní rozervanosti najde
sama sebe.*

...

Pravým bytím člověka ... je jeho čin.

G. W. F. Hegel, Fenomenologie ducha

■ Setkávání

Odkud přicházíme? Kdo jsme? Kam jdeme? Ze tmy zasvítí zelený lačkový plot, kolem něhož jdu, a strašně škytám, až to se mnou tak otřásá, že se chytám latěk, abych neupadl. Odstrkuji přitom ruku, která mě chce vést, a slyším konejšivý maminčin hlas, říká: „Vydrž to ještě chvílku, už jsme v Tasově, u pana Demla dostaneš koláček, nebo kousek cukru, pak to přejde...“

Otec byl po odstoupení Sudet 10. října 1938 jako státní úředník evakuován vojskem z Hlučína na Těšínsku do Velkého Meziříčí, kde pak pracoval celou válku na radnici na berní správě. Už před mým narozením se seznámil s Jakubem Demlem, protože s ním projednával jeho daně. A také se dobře znal s Marií Rosou Junovou, která při těchto jednáních Demla často zastupovala a která si na tatínka velmi dobře vzpomínala, když jsem se s ní na konci šedesátých let seznámil a navštěvoval ji v jejím domku na olomouckém předměstí, a dokonce otce jednou při své náhodné návštěvě Hradce nad Moravicí, kde rodiče na sklonku svého života žili, navštívila.

Podél řeky Oslavy chodili rodiče často z Meziříčí do Tasova nejen na výlet, ale také pro jídlo, kterého bylo za války málo, hlavně to byla mouka a maso... Poznali se a spřátelili se v Tasově s řadou místních lidí, o nichž později občas vyprávěli, ať to byli Jelínkovi z mlýna nebo Liškovi z tasovské hospody a další. Také z jejich vy-

právění jsem se dověděl, že navštěvovali Jakuba Demla v jeho vile. Podle dedikací v knihách, které básník rodičům věnoval, jsem se seznámil s Jakubem Demlem, dá se říci, jako dítě v kočárku. Do toho kočárku Jakub Deml ty knihy položil k mým nohám a rodiče je v něm odvezli do Medříče jako jindy kontraband. Většinou pod mou peřinkou odváželi pytlík mouky nebo sklenici sádla nebo jiný proviant, a když narazili na kontrolu, nikdy toho četníka nebo německého vojáka nenapadlo prohledávat kočárek až na dno... Ale maminka se prý vždycky roztřásla strachy.

Poznáváš někoho na těch starých fotografiích? Odkud přišel ten čtyřlétý chlapeček v tmavých krátkých kalhotkách s kšandičkami a bílé košilce? Sedí na hřbetě, nebo spíš na hlavě obrovského velryba mocného zřejmě někde v tasovských polích. Kam se to tak dívá? Posadili ho tam jen tak, aby ho vyfotili, nebo tam sedí na hlídce a bedlivě pozoruje, kdy se ze vzdušných vln pahorků a oceánovitě na sobě naskládaných obzorů Vysočiny vynoří napřed něco jako oblak nebo kouř oceánu, a nakonec „nová země“?

Z té meziříčsko-tasovské doby září ze tmy, odkud přicházíme, řada dalších výjevů či obrazů jako ten zelený tasovský plot, kterým lomcuje moje škytání, a vytvářejí na temném nebi mé paměti hvězdná souhvězdí jižní nebeské polokoule. Nevím ovšem, kam patří ten poslední obraz, kdy se probudím a ležím v peřinách na valníku mezi nábytkem a nade mnou se diamantově třpytí celé letní nebe, netřpytí se jen nade mnou, ale také všude kolem mě, jak hvězdy srší jako snopy z politury skříní, ležím tam jako v hvězdných zrcadlech nebo v hvězdném labyrintu... Nebo to všechno je zář hvězdic ledových květů na okně, do něhož se opřelo slunce... Patří ten obraz k souhvězdím té jižní nebeské klenby, nebo je to už první z těch obrazů, které září s těmi dalšími už jako souhvězdí severního nebe

v mé paměti až tam nahoře na severu ve Slezsku, kam mě po válce odvezli? Proč jsem se rodičů nikdy nezeptal, jak a kdy jsme odjeli z Meziříčí? Proč mě to ani nenapadlo? Možná že tak paměť sama střeží svá tajemství, dokonce že nás tak chrání před námi samými, a když je nakonec přece jen chceme či je potřebujeme odhalit, vždycky ti, co by snadno otevřeli tuto tajemnou jeskyni, jež se může snadno změnit v Pandořinu skříňku, se už sami stali součástí hvězdných konstelací na temném nebi naší paměti, kam je neúprosňe a nenávratně vyzvedl sám život.

Bydleli jsme v Opavě ve vile, kterou rodičům pořídil dědeček, otec pracoval na místní berní správě, později na finanční správě ONV a maminka vedla dědečkovu zámečnickou továrničku. A to všechno až do roku 1948. Každou neděli jsme celá rodina jezdili na Hradec, který je od Opavy stejně daleko jako Tasov od Velkého Meziříčí. Jenže tady se neříkalo *bábička*, ale *nenka*.

Chodíval jsem od nenky od pily za staříčkem do Ulice, pan fabrikant vždycky vytáhl *Poupata* a učil mě číst. Sedával v zahradě na bílé ryčli před laubou a při mém slabikování se občas posiloval z bílého plecháčku douškem rezné. Když jsem pak šel do školy už jsem tak dobře četl, že jsem se při vyučování strašně nudil a neustále zlobil.

Čtení se pak pro mě stalo strašlivou vášní, posedlostí, která se mě naprosto zmocnila a zcela ovládla celé mé dětství a dospívání. Když jsem se přečetl všemi pohádkami, dětskými knížkami, modlitebními knížkami, dobrodružnou a klukovskou literaturou, foglarovkami a mayovkami, začal jsem chodit do městské knihovny, kde jsem si potom už začal půjčovat Balzaky, Flauberty atd. A také jsem přitom nevynechal rodinnou knihovnu, kterou jsem přečetl celou, od Nerudy, Jiráska, Victora Huga až k Tolstému, Turgeněvovi či Dostojevskému, dokonce se tam našla i Célinova *Cesta do hlubin noci*.

Mezi všemi těmi autory a dalšími z Elku či Družstevní práce jsem objevil také dvě knihy Jakuba Demla. Stály tam *Mohyla* a *Verše*. Byly to jediné dvě knihy, které jsem z celé naší knihovny po celá léta nedokázal přečíst. Uvnitř byla věnování, která jsem si snad ani nepřečetl, tak mě ty knihy odpuzovaly. Copak mohlo být zajímavého na knize s názvem *Mohyla* se zasněženým kostelíkem za hřbitovní zdí vedle knihy s věžemi Notre-Dame? A ta druhá s nepříjemně nazelenalou obálkou s titulem *Verše*, vedle něho hubeňour opírající se o roh zábradlí terasy a hledící do vln na uřatou hlavu Medúzy, zatímco uvnitř byl titul *Verše české* a na protější straně další hubeňour v kamenité krajině s několika holými stromy, z jehož stínu vyrůstá postava Krista, pod titulem kresba špalku se sekerou a na špalku sepjaté ruce jako při modlitbě, na ramenou místo hlavy jen přehozená vlna vlasů. A uvnitř básně vytištěné jen tak za sebou, takže se slévají jedna s druhou, až se místy ani nedá rozlišit, kde jedna končí a druhá začíná, jako nekonečný had chystající se vás pozřít...

A to už jsem až po uši vězel v poezii. Ještě na jedenáctiletce jsem objevil v městské knihovně Baudelairovy *Malé básně v próze*. A znenadání jsem tak vstoupil do tajemného světa, který mě zcela pohltit. S první láskou se k tomu přidal Šrámek se *Stříbrným větrem* a *Splavem*. A samozřejmě Wolker. A s tím vším přišlo první veršování... V *Nástinu dějin české literatury*, z něhož jsme se učili, jsem objevil vedle těch povinných velkých medailonů spisovatelů a básníků drobným tiskem vytištěný malý medailonek Otokar Březina. Chodíval jsem pak po parku a hradbách hradeckého zámku a přeříkával jsem si a mumlal Březinovy verše jako magická zaříkadla či zaklínadla, kterým jsem sice nerozuměl, ale byl jsem zcela stržen a uchvácen jejich rytmem a hudbou, zcela zmaten ohromujícími básnickými obrazy, vystupujícími znenadání z té neprostupné březinovské džungle, jako v básni Vedra, za nimiž se rozprostírala

krajina, kterou jako bych důvěrně znal a která se vynořovala ze dna mé paměti jako ostrov, jenž vyplouval a zase odplouval z mého zapomenutého nočního nebo denního snu.

Když jsem maturoval, už uplynulo téměř deset let, co staříček musel odevzdat klíče od své fabričky pánům v kožených kabátech a zakrátko nato zemřel, z vily nás vystěhovali, maminku vyhnali do účetnického zaměstnání a tatínka vyslali na ostravský Donbas zpevňovat si úřednické svaly. Mně zas místo studia na filozofické fakultě doporučili, abych si napravil svůj buržoazní původ, tedy jít „manuelně pracovat, a tak se sblížit s dělnickou třídou“. Což o to, s dělníky v papírenském skladu a potom v betonářské dílně jsem se sblížil velmi rychle, ba s řadou z nich se dokonce hluboce spřátelil, říkali mi „studente“, a když o mně mluvili, říkali „náš student“, ale nějak jsem nedokázal najít tu „dělnickou třídu“. Teprve až za čas jsem poznal, že to jsou ti, co „manuelně“ sedí v kancelářích na vedoucích místech a na kádrových odděleních a co mi rok co rok neúprosně odmítají podepsat přihlášku na vysokou školu.

Stejně neúprosně jsem se přitom sblížoval s poezií, moderním výtvarným uměním a hudbou. Začal jsem chodit každý čtvrtek do knihkupectví a ze skromné výplaty za tu manuální práci si začal kupovat knihy. Mezi těmi prvními to byly Čapkova antologie *Francouzská poezie a jiné překlady* (1957) a soubor překladů z Apollinaira *Pásmo a jiné verše* (1958). Ty dvě knihy zcela převrhly bárku, na níž jsem si doposud poklidně plul v těch šrámkovsko-wolkerovských vodách, a když k nim pak přibylo Nezvalovo přebásnění Rimbaudových veršů v kolibřím vydání a Kadlecův překlad Baudelairových *Květnů zla*, najednou jsem se na samém sklonku padesátých let plavil po oceánu poezie, zmítaný jejími divokými a netušenými vlnami imaginace a úchvatnými obrazy jako to prkno

v Rimbaudově *Opilém korábu*. A k tomu díky přátelům malířům, kteří usilovali dostat se do Prahy na Akademii, přibyli impresionisté, van Gogh, Gauguin, Picasso a další a další.

Na podzim 1959 vyšly Nezvalovy vzpomínky *Z mého života*. A ta kniha zcela dokonala zvrát mého vidění poezie a umění. Byl to prostě šok! Pročítal jsem ji před zvětralým pivem v kavárně Vesmír pořád dokola, neboť mi zjevovala, co je poezie, a vůbec život básníka, navíc mi odhalila, že Nezval byl někdo zcela jiný, než nám ho prezentoval ten velký medailon ve školním *Nástinu* a ty ukázky v čítance, které jsme museli memorovat. Teď ležela přede mnou naprosto jiná *učebnice* a já jsem začal pátrat nejen po Nezvalových sbírkách, ale také po autorech a knihách, o nichž tam psal. Začal jsem si kupovat Nezvalovo Dílo, které už vycházelo, ale končilo to zklamáním – to přece nemohly být ty sbírky, o nichž Nezval ve svých pamětech psal!

Jednoho dne jsem v kavárně Vesmír přistoupil ke stolu, u něhož seděl doktor Drahomír Šajtar, ředitel Památníku Petra Bezruče, a položil před něho sešitek svých básní. Vyptával se mě, co dělám, a když jsem mu pak řekl, jak mám rád Nezvala a že to, jak vychází se mi zdá podivné, pozval mě do knihovny Památníku a tam jsem si mohl číst a později také půjčovat z Bezručovy knihovny první vydání Nezvalových sbírek. A tak jsem konečně objevil *Pantomimu*, *Menší růžovou zahradu*...

V Nezvalově předmluvě Průvodce mladých básníků, která uvádí Čapkovu antologii jsem narazil na Demla, jehož jméno a název jeho knihy *Moji přátelé* tam padnou, když se zmiňuje o podivuhodných básních v próze Paula Forta a cituje Fortovu báseň volně a obdivuhodné obraznosti Světélka. A znovu jsem pak Demlovo jméno objevil v Nezvalových pamětech, když tam mluví o Aloysiu

Bertrandovi, připomíná Otokara Březinu a nakonec se zmiňuje o tom, že „dokonce řada náhod zprůsvitnila mi naši přírodu od chvíle, kdy jsem poznal *Moje přátele* a jiná malá veledíla Jakuba Demla“. Na jiném místě pak vzpomíná, jak za studií poznal poprvé osobně Jakuba Demla a Pavlu Kytlicovou na návštěvě u Šaldy, jehož *Boje o zítřek* nebo *Duši a dílo* jsem tehdy už vášnivě četl. Bertrandovo jméno jsem znal z Baudelairovy předmluvy k *Malým básním v próze*. Vůbec jsem nechápal, jak to všechno souvisí s těmi dvěma knihami, co stojí v naší knihovně! A knihu *Moji přátelé* jsem hledal všude zcela marně, až jsem to vzdal!

V roce 1961 se mi konečně podařilo díky tomu, že se doba přece jen poněkud začala měnit a uvolňovat, poslat byt nedoporučenou přihlášku na vysokou školu a v říjnu jsem nastoupil na filozofickou fakultu v Praze. Odjížděl jsem pak po roce z Prahy zklamán, jak studiem na fakultě, tak bydlením na koleji v dřevěných ubikacích v polích na Kačerově, ale nejvíc tím, že se vůbec nenaplnily moje představy o tomto městě básníků, jak jsem si ho vysnil z Nezvalových vzpomínek. Odvážel jsem si na prázdniny sešit, do něhož jsem si zeleným inkoustem opsal v Univerzitní knihovně Nezvalův překlad Rimbaudovy *Sezony v pekle*, která vyšla v jeho *Díle J. A. Rimbauda*. To mě snad usmířilo s tím, že jsem ze studií nezběhl!

V druhém ročníku jsem se dostal na vinohradskou kolej ve Slavíkově ulici a navíc jsem měl štěstí na spolubydlící, dva adepty poezie Františka Kouřila a Miloše Uličného, pozdějšího významného překladatele ze španělštiny. A na fakultě jsme probírali v semináři docenta Antonína Jelínka avantgardu. A avantgarda pojednou byla všude a Praha byla najednou plná poezie...

Když jsem hledal v knihovnách a antikvariátech „bibliofilská vydání“ Nezvala – s jakým rozechvěním jsem bral v Univerzitní knihovně

do rukou knihu *Chtěla okrást lorda Blamingtona*, o jejímž tajupném názvu jsem celá léta snil, a kolik let ještě bylo třeba, než se mi do ruky dostalo *Sexuální nokturno* –, objevil jsem také Nezvalovy *Moderní básnické směry*. A v té antologii, napsané v roce 1937 pro nakladatelství Dědictví Komenského, zamýšlené tedy původně jako školní příručka, jsem znovu narazil na jméno Jakub Deml. V kapitole Generace českých individualistických anarchistů Nezval uvádí jména S. K. Neumann, Viktor Dyk, Karel Toman, Jiří Mahen, Fráňa Šrámek, Petr Kříčka a jako jejich současníka Jakuba Demla, jemuž tam na rozdíl od nich věnuje celý malý medailon, a dokonce cituje z jeho knihy malých básní v próze, nazvané *Moji přátelé*. Najednou se mi tady vrátily „malé básně v próze“ a k tomu ještě mimo Nezvalovu skicu Demlova portrétu navíc jeho tvrzení, že „Jakub Deml je mimo Karla Hynka Máchu jediným předchůdcem českého surrealismu, neboť ani Otokar Březina, ani Karel Hlaváček se nevzdali v svých originálních obrazech do té míry vedlejších logických požadavků a tradičních literárních prostředků a neodvážili se dát splynout svému peru s nevypočitatelnými kroky své obraznosti jako Jakub Deml“.

Ty tři básně v próze Jitroceli, Pomněnko, Maceško, které tam Nezval cituje, to přece byly „zápisy“, o nichž mluví Rimbaud ve své Alchymii slova, když říká: „Zapisoval jsem ticha, noci, zaznamenával jsem nevyslovitelné. Zachycoval jsem závratí.“ Nezval bohužel nedatoval ani Demlova díla, která uvádí pak v jeho samostatném portrétu, ani sbírky, z nichž básně do antologie vybral. Ale báseň Léto mě naplnila úžasem, protože řadou svých rysů už zřetelně a výrazně předjímala, či dokonce obsahovala básnické postupy, které jsme tak obdivovali na apollinairovsko-nezvalovské poetice a která pro nás tehdy byla jediným možným principem a vynálezem moderní lyriky, poetismu a surrealismu. Naopak báseň Jindy kterákoli věc byla originálem Wolkrových básní o „věcech“, o poš-

tovní schránce, kamnech a dalších. Vždyť se tak u jednoho básníka slučovala vidění, která jsem považoval za neslučitelná, a navíc zřejmě dávno předtím, než kam jsme si kladli počátek české moderní poezie, tj. do dvacátých let.

Současná česká poezie nám toho moc neříkala, jisté milosti nacházel v našich očích Jan Skácel. Ale opravdovým zjevením a velkou básní pro nás byla Hrubínova *Romance pro křídlovku*. Jednoho květnového dne v roce 1963 jsem zajel tramvají do Dejvic. Na Kulafáku mě čekal na refýži Pavel Jurkovič a mával mi vstříc časopisem *Plamen* jako praporem. Byla v něm otištěna Holanova Zuzana v lázni. Když jsem si tu báseň přečetl, doslova fyzicky jsem cítil, jak se má dosavadní představa o velikosti jednotlivých současných českých básníků bortí, zřítíla se s rachotem, jako když se vyhazují do vzduchu domy, a když se mrak prachu rozptýlil, zbylo jen jedno jméno: Vladimír Holan. A také jsme si užasle uvědomili, že může existovat naprosto jiná básnická řeč než ta, v jakou jsme doposud věřili a kterou jsme bezmezně vyznávali.

Chtěl bych aspoň ještě jedenkrát v životě zažít to ohromení a úžas, s nímž jsme s Pavlem Jurkovičem vyšli v lednu 1964 z Violy z představení *Noci s Hamletem*. Ale zároveň si říkám, že jsem měl obrovské štěstí, že jsem to zažil aspoň jednou. Myslím, že Holan udělal největší „boom“ v české poezii minulého století. Postupně vycházela jedna jeho sbírka za druhou, verše staré dvacet, deset let, samé zázraky. Básník, izolovaný a nevydávaný tolik let, básník, který o sobě někde říká, že „dvanáct let jsem mluvil do zdi...“, se stal pro nás bytostí legendární, stejně jako enigmatickou, o níž jsme nic nevěděli, bytostí tím tajemnější pro nás navíc tím, co o sobě řekl v rozhovoru s Vladimírem Justlem v antologii *Noční hlídka srdce* a jeho osvětlené okno na Kampě se vynořovalo jako maják ze

tmy našich nocí. Kouřili jsme a pili jeho verše, chodili k jeho domu často až nad ránem, hlídali, jestli básník pracuje v noci, jak se o tom v onom rozhovoru zmiňoval, jako by už jen to byla naděje, že poezie v tomto světě je a navždy bude, neporazitelně, nezničitelně... A jednou, bůhví po kolika sklenkách vína vypitých ve Viole, jsme se tam zas po půlnoci vypravili, ale jeho velké obloukové okno bylo černé jako propast, a tehdy jsem bušil na vrata domu abé Dobrovského, jiní účastníci té noční kontroly tvrdí, že jsem přelezl plot a třískal na jeho okno a zoufale křičel: „Ty lžeš, ty nepracuješ, ty nepíšeš...“ Jako po ničem jiném na světě jsem toužil Holana spatřit (jako kdysi Nezvala), a i když jsem tomu byl za pár let neuvěřitelně blízko, nikdy se mi to nepodařilo.

Když jsem Demlovy knihy v rodinné knihovně o prázdninách pod vlivem Nezvalových slov otevřel, zas jsem je nakonec zklamaně zavřel. Objevil jsem tam sice po dlouhém pátrání báseň Jindy kterákoli věc, ale ty ostatní mi zas nic neříkaly. A popis rodu a předků v *Mohyle* mě, čtenáře Faulknera, Hemingwaye, jako próza vyloženě nudil. Ale báseň *Léto* mě natolik vzrušovala, že jsem chtěl objevit sbírku, v níž byla původně otištěna. Byl jsem Demlem úplně posedlý, tím víc, že jsem z něho znal jen těch pár veršů a básní v próze. Jednou večer jsem v ateliéru opavského sochaře Aleše Rozehnalalamentoval nad tím svým marným pátráním po nějaké Demlově pořádné sbírce nebo knize, Aleš se najednou otočil od sochařského stojanu, na němž něco z hlíny modeloval, a přistoupil k policím knih na stěně ateliéru a podal mi ve svých zahliněných sochařských prstech maličkou obdélníkovou knížku s naoranžovělým plátěným hřbítkem a v tvrdé papírové vazbě, na níž se přes sebe přelévaly a do sebe vpíjely odstíny zeleně, hnědě i temné žlutě, vytvářejíce různobarevné vlnovité vrstvy a obrazce proseté tečkami. Když jsem tu knížечku otevřel mezi vínově červenými ornamenty bylo

vytištěno pod sebou JAKUB / DEML // MOJI / PŘÁTELÉ // V TA-SOVĚ / L. P. 1947. Na další straně bylo motto a pod ním Demlův podpis, jak už jsem ho znal z jeho knih v naší knihovně. A na konci té knížky byla vevázána původní barevná obálka s květinami a rudými jahodami a za ní na vnitřní straně té zvláštní vazby, připomínající mi Nezvalovy kalky, malé kulaté razítko a v něm drobným písmem Vázel Vodička Tasov Morava.

Odnesl jsem si tu knížečku domů jako Alešův dar. Nedokázal jsem se od té chvíle od ní odtrhnout, přeříkával jsem si do nekonečna Demlovy apostrofy jako magické formule, zpíval jsem si je, proměnily se v reflektory, které znenadání ozářily krajinu utonulou ve tmě mé paměti jako na dně studny... Nebo to bylo naopak? Naklonil jsem se přes okraj té studny a na jejím dně mě ohromila souhvězdí, která závrtně zářila na nebi mého dětství v té tmě, odkud přicházíme?

Zpíval jsem si Tulipán, a že je to píseň mi potvrdily *Verše české*, kde jsem tuto báseň v próze objevil otištěnou ve čtyřverších, a kniha Demlových veršů se mi otevřela... A proputoval jsem se pozvolna *Mohylou*, a bylo mi, jako bych se znovu pomalu rozběhl po cestičkách či cestách necestách svého dětství, kolem nichž květiny a luční kvítka pozvedaly své hlavy, vyzářující svá pestrobarevná světélka, vrhaly mi je do očí, až mě oslepovaly, a najednou jsem ucítil vůně, které jsem důvěrně znal a které mě znovu prostoupily, stejně naléhavě jako nikdy předtím jsem pocítil už nejen touhu, ale přímo už nezvratnou nutnost se všech těch fantomů, které se z mé paměti vynořovaly, dotknout, přímo si je v prstech a všemi smysly ohmatat.

Paní Marii Binarové

tento jarní pozdrav
z Tasova – a ne
poslední, jestli nás
Pán Bůh zachová –

5. března 1942 Jakub Deml

(Věnování do Mohyly, 1941)

Celé hodiny jsem postával v antikvariátu na Vinohradech, přehra-
boval se v krabici Demlových publikací (kéž by se ta doba vrátila!),
listoval v nich, ale zklamaně je odkládal. Copak mě mohly po *Mých
přátelích* zajímat nějaká *Sokolská čítanky* nebo *Sestrám*? Byly tam
ve velké bedně také *Šlépěje*. Přelétával jsem ty svazky či sešity
a vůbec nechápal, proč někdo tuhle tříštl psal. Většinou se to také tý-
kalo sokolství nebo dohadů kolem Březinova pomníku a nějakých
pro mne naprosto nezáživných dění z první republiky. Zklamaně
jsem svazek po svazku házel zpátky do bedny. Až mi jednoho dne
padl do ruky *Můj očištěc*, vydaný ve Škeříkově Plejádě, stál padesát
korun, tehdy to bylo dost drahé na studenta, který měl na měsíc pět
set korun, dlouho jsem váhal, protože jsem těm pár stránkám, co
jsem si přečetl moc nerozuměl, ale ta kniha přece jen vypadala aspoň
jako sbírka povídek, tedy jako opravdová kniha, tak jsem si ji nako-
nec odnesl. A nelitoval jsem. Objevil jsem odvrácenou tvář básníka
Mých přátel, jeho tvář noci.

A když jsem zanedlouho náhodou padl v knihovně Slezského
studijního ústavu na *Zapomenuté světlo* s černými obdélníky zcen-
zurovaných pasáží, jeho zběsilý vír mě uchvátil tak, že jsem je do
omrzení předčítal přátelům nahlas – byl jsem polapen navždy.
A jméno Jakub Deml se mi přiřadilo ke jménu Nezvalovu a Hola-
novu. Neměl jsem nejmenší tušení, co ta jména navíc osudově

a hlubinně spojuje, do jakého bermudského trojúhelníku české poezie vcházím a kam v něm jdu.

V létě 1964 jsem se vydal stopem do Velkého Meziříčí, do tajemného města a kraje, odkud mě po válce odvezli. Dostal jsem se z Hradce do Meziříčí po strastiplném a bloudivém putování přes Brno a Třebíč až v noci. Naši mi sice popsali, jak se dostanu na Domovinu, kde jsem se narodil, a řekli mi, ke komu tam mám jít, ale jak jsem se dostal v té půlnoční tmě k malému nárožnímu domku na konci příčné uličky, nevím, snad jsem byl veden gigantskou rukou... Ani jsem si snad nedělal starosti, že je tak pozdní hodina a že se nikde nesvítil, ani nevím, jestli jsem zazvonil, nebo zaklepal na okno, ale když se okno rozsvítilo a pak se otevřely dveře a já řekl své jméno, paní Doležalová mě začala objímat a volala na celou ulici: „Dědo, vstávej, Ládiček se vrátil!“ A objevil se rozespálý pan Doležal a zkoumavě si mě prohlížel od hlavy až k patě. Když to uvítání skončilo, řekla paní Doležalová, že musíme zajít k její dceři Jiřce, která bydlí naproti, a tak jsme tam zašli, a začalo další vítání a Jiřka pak řekla, že to musíme ještě zajít říct nějaké paní vedle, a tak to pokračovalo, až se pomalu rozsvěcovala okna na všech stranách, a když na to dnes vzpomínám, připadá mi, že tehdy jako by na Domovině vybuchl karneval, vítala mě snad celá tato malá meziříčská čtvrť zahradních domků. A já jsem musel všem slíbit, že je všechny navštívím. Doležalovi mě po tom slavném nočním vítání uložili do svých manželských postelí a já jsem v nich usnul jako oblázek ve studánce.

Druhého dne mě bábička Doležalová svedla po klikaté pěšince mého dětství na stěně údolí, na jehož břehu vyrostla Domovina, a já jsem se na dně toho údolí za prudkého letního slunce cítil blaženě jako v ráji, kanonáda cvrčků mě ohlušovala, na všech stranách zářila luční kvítka a v trávě se ještě tu a tam rozsvěcovala zrcadélka